Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria L

2025/2198

31.10.2025

VYKONÁVACIE ROZHODNUTIE KOMISIE (EÚ) 2025/2198

z 30. októbra 2025

o realizácii vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid na Atlantickom európskom dopravnom koridore pri uplatňovaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1679

[oznámené pod číslom C(2025) 7130]

(Iba španielske a portugalské znenie je autentické)

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1679 z 13. júna 2024 o usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete, o zmene nariadenia (EÚ) 2021/1153 a nariadenia (EÚ) č. 913/2010 a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 1315/2013 ([1]), a najmä na jeho článok 55 ods. 1,

keďže:

(1) Dekarbonizácia dopravy, najmä vytváraním podmienok pre ambiciózny prechod diaľkovej osobnej dopravy na energeticky efektívne druhy dopravy, je kľúčovým politickým cieľom Únie. Komisia vo svojej stratégii pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu ([2]) konkrétne stanovuje cieľ do roku 2030 zdvojnásobiť vysokorýchlostnú železničnú dopravu.

(2) V súlade s článkom 6 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1679 a prílohou I k nemu sa požaduje dokončenie vysokorýchlostného železničného spojenia základnej siete medzi Lisabonom a Madridom do konca roku 2030.

(3) Po dokončení vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid by železničné podniky mali mať možnosť ponúkať priame spojenie medzi obidvoma hlavnými mestami s časom cestovania približne tri hodiny. Vzhľadom na ambíciu plne integrovať vysokorýchlostné železničné spojenie Lisabon – Madrid do širšej vysokorýchlostnej siete Španielska a Francúzska je kľúčovým krokom vpred prijatie európskeho štandardného menovitého rozchodu koľaje 1 435 mm. Tým sa posilní konkurencieschopnosť v diaľkovej osobnej doprave. Keďže vysokorýchlostné železničné spojenie Lisabon – Madrid spája Portugalsko, Španielsko a ďalej Francúzsko, má jasný cezhraničný rozmer a význam pre celú Úniu.

(4) Projekt vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid je súčasťou Atlantického európskeho dopravného koridoru. V 5. pracovnom pláne Atlantického koridoru (z júla 2022) sa zdôrazňuje význam urýchlenia dokončenia tohto vysokorýchlostného cezhraničného železničného spojenia s cieľom poskytnúť reálnu alternatívu k približne štyridsiatim denným letom v oboch smeroch medzi Lisabonom a Madridom.

(5) Vysokorýchlostné železničné spojenie Lisabon – Madrid je komplexný cezhraničný projekt, do ktorého sú zapojené Portugalsko a Španielsko a ktorý si vyžaduje výstavbu nových úsekov infraštruktúry. Všetky prvky infraštruktúry na účely tohto spojenia sú nevyhnutné na zabezpečenie priameho vysokorýchlostného spojenia s primeraným časom cestovania približne tri hodiny. Tieto prvky zahŕňajú tretí most cez rieku Tajo v Lisabone, ako aj úseky vysokorýchlostnej trate „Lisabon – Évora“, „Évora – Caia“, „Caia – Badajoz“, „Badajoz – Talayuela“ a „Talayuela – Madrid“.

(6) Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná dobrá koordinácia medzi Španielskom a Portugalskom. Na podporu koordinovanej a včasnej realizácie projektu treba prijať ustanovenia s opisom potrebných opatrení a harmonogramom ich vykonania.

(7) Takisto je dôležité jasne určiť opatrenia potrebné na dokončenie vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid a harmonogram jeho realizácie, ako aj naplánovať a plne optimalizovať dostupnosť finančných prostriedkov a financovania z prostriedkov Únie, národných a regionálnych prostriedkov, ako aj financovania zo súkromných prostriedkov. Spolufinancovanie Úniou má pri realizácii opatrení potenciálne silný pákový efekt na národné a regionálne rozhodovanie.

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1679, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj.
([2]) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu – nasmerovanie európskej dopravy do budúcnosti [COM(2020) 789 final].

(8) Portugalsko a Španielsko už uskutočnili významné opatrenia vrátane štúdií a prác na infraštruktúre, čím prispeli k realizácii vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid. Väčšina z nich bola spolufinancovaná Úniou v rámci rôznych programov (Kohézny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja, Nástroj na prepájanie Európy, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti). Činnosti sa vykonávali a v súčasnosti sa vykonávajú na základe viacerých dohôd o grante v rámci Nástroja na prepájanie Európy (2014-ES-TM-0518-W, 2014-PT-TM-0627-M, 2015-ES-TM-0181-S, 2015-ES-TM-0173-S, 2016-PT-TMC-0059-M, 2016-ES-TM-0271-S, 2019-ES-TM-0252-S, 2020-PT-TMC-0047-S, 101079551-21-PT-TG).

(9) Podľa článku 6 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1679 a bez toho, aby tým bol dotknutý článok 8 ods. 5 uvedeného nariadenia, majú členské štáty prijať vhodné opatrenia na rozvoj základnej siete do 31. decembra 2030. Okrem toho sa v článku 8 ods. 5 stanovuje, že realizácia projektov spoločného záujmu závisí od štádia ich pripravenosti, súladu s právnymi postupmi Únie a vnútroštátnymi právnymi postupmi a od dostupnosti finančných zdrojov, a to bez toho, aby bol ovplyvnený finančný záväzok jednotlivých členských štátov alebo Únie.

(10) Španielsko a Portugalsko vynaložili maximálne úsilie o zosúladenie s termínom realizácie základnej siete, ktorým je rok 2030, čo potvrdzuje významný pokrok dosiahnutý na úsekoch Évora – Mérida a Mérida – Plasencia. Španielsko sa takisto zaviazalo vyvinúť maximálne úsilie o dokončenie nového úseku vysokorýchlostnej trate medzi mestami Talayuela a Madrid do roku 2030. Vysokorýchlostné železničné spojenie medzi Lisabonom a Madridom však nebude do konca roku 2030 dokončené z dôvodu technických a finančných obmedzení, ktorým čelí Portugalsko. V plnom rozsahu by sa malo dokončiť do konca roku 2034.

(11) Vzhľadom na plánované uvedenie nového úseku vysokorýchlostnej železničnej trate Évora – Elvas do prevádzky do polovice roku 2026, ako aj na cieľ dokončiť celé vysokorýchlostné spojenie do konca roku 2034, je potrebné najneskôr do roku 2030 zabezpečiť prechodnú fázu priameho vysokorýchlostného železničného spojenia medzi Lisabonom a Madridom s primeraným časom cestovania približne päť hodín.

(12) Keďže výsledky štúdií na účely výstavby úsekov potrebných na dosiahnutie trojhodinového času cestovania do roku 2034 budú k dispozícii až koncom roku 2027, harmonogram a súvisiace míľniky výstavby týchto úsekov vrátane zavedenia Európskeho systému riadenia železničnej dopravy (ERTMS) a jeho povolenia na každom z týchto úsekov sa majú dohodnúť v neskoršej fáze.

(13) Cezhraničný rozmer projektu si vyžadoval vytvorenie špecializovaných riadiacich štruktúr. Európske zoskupenie hospodárskych záujmov s názvom Alta Velocidade) España Portugal (ďalej len „EZHZ AVEP“) bola založená 26. januára 2001. Medzi predmety jej činnosti patrí vykonávanie všetkých úloh v rámci železničných spojení medzi Španielskom a Portugalskom, k čomu bola poverená španielskou alebo portugalskou vládou alebo ich príslušnými spoločnosťami správy infraštruktúr, konkrétne Administrador de Infraestructuras Ferroviarias (ďalej len „ADIF“) a Infraestruturas de Portugal, S.A. (ďalej len „IP“).

(14) Oba dotknuté členské štáty by na účely monitorovania pokroku pri vykonávaní mali Komisii predkladať pravidelné správy o tejto záležitosti týkajúce sa úsekov na ich príslušných územiach, a to vrátane finančných záväzkov prijatých vo vnútroštátnych rozpočtových plánoch, a informovať ju o všetkých zaznamenaných významných oneskoreniach.

(15) Vykonávacie rozhodnutie Komisie C(2018) 2356 z 24. apríla 2018 o cezhraničnom železničnom spojení Évora – Mérida pozdĺž Atlantického európskeho dopravného koridoru sa týka úseku trate, na ktorý sa vzťahuje toto rozhodnutie. Preto je potrebné zrušiť ho. Opatrenia, ktoré ešte neboli dokončené v rámci uplatňovania uvedeného predchádzajúceho rozhodnutia, sú začlenené do tohto rozhodnutia.

(16) Harmonogram realizácie stanovený v tomto rozhodnutí by nemal mať vplyv na plnenie požiadaviek vymedzených v medzinárodnom práve a práve Únie vrátane ustanovení na ochranu životného prostredia a zdravia ľudí. Tento harmonogram by mal všetkým stranám umožniť plánovanie a plnú optimalizáciu dostupnosti financovania bez toho, aby boli dotknuté finančné záväzky niektorého členského štátu alebo Únie. Za žiadnych okolností by nemal znižovať prísne normy Únie v oblasti ochrany životného prostredia a verejnej účasti.

(17) Opatrenia stanovené v tomto rozhodnutí schválili Portugalsko a Španielsko.

(18) Opatrenia stanovené v tomto rozhodnutí sú v súlade so stanoviskom výboru uvedeného v článku 61 nariadenia (EÚ) 2024/1679,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Predmet úpravy

V tomto rozhodnutí sa stanovujú priority, opatrenia a harmonogram realizácie projektu vysokorýchlostného železničného spojenia Lisabon – Madrid, ako aj súvisiace ustanovenia o riadení.

Článok 2

Opatrenia a harmonogram

1. Portugalsko a Španielsko zabezpečia vykonávanie nasledujúcich opatrení s cieľom umožniť najneskôr do konca roku 2030 priame vysokorýchlostné železničné spojenie medzi Lisabonom a Madridom s časom cestovania približne päť hodín – rozdeleným približne na tri hodiny z Madridu na hranicu a dve hodiny z hranice do Lisabonu:

a) stavebné práce na druhej koľaji v úseku konvenčnej trate z mesta Poceirão do mesta Bombel začnú v prvej polovici roku 2026 a tento úsek sa uvedie do prevádzky do konca roku 2029;

b) stavebné práce na novej vysokorýchlostnej trati medzi mestami Évora a Caia sa dokončia do konca roku 2025 a tento úsek sa uvedie do prevádzky v polovici roku 2026;

c) úsek vysokorýchlostnej trate Plasencia – Talayuela sa uvedie do prevádzky do konca roku 2028;

d) medzi mestami Évora a Elvas sa do konca roku 2027 zavedie Európsky systém riadenia železničnej dopravy (ERTMS);

e) medzi mestami Badajoz a Plasencia sa systém ERTMS zavedie do polovice roku 2026 a medzi mestami Plasencia a Talayuela do konca roku 2028;

f) na existujúcej infraštruktúre medzi mestami Elvas a Badajoz sa systém ERTMS koordinovane zavedie do konca roku 2028;

g) postupnou výstavbou a uvedením úseku vysokorýchlostnej trate Talayuela – Madrid do prevádzky spolu s postupnou elektrifikáciou úseku konvenčnej trate Talayuela – Humanes ako nevyhnutným podporným opatrením sa zabezpečí, že čas cestovania z Madridu na hranicu bez zastávok sa môže do konca roku 2030 skrátiť na menej ako tri hodiny.

2. Portugalsko a Španielsko zabezpečia včasné vykonávanie nasledujúcich opatrení s cieľom umožniť najneskôr do konca roku 2034 priame vysokorýchlostné spojenie medzi Lisabonom a Madridom s časom cestovania približne tri hodiny – rozdeleným približne na dve hodiny z Madridu na hranicu a jednu hodinu z hranice do Lisabonu:

a) štúdie týkajúce sa nového úseku vysokorýchlostnej trate Lisabon – Évora vrátane nového prechodu cez rieku Tajo v Lisabone, ktoré sa začali v druhej polovici roku 2024, sa dokončia do konca roku 2027;

b) na základe výsledkov štúdií uvedených v písmene a) sa výstavba nasledujúcich úsekov, ako aj zavedenie a povolenie systému ERTMS na každom z nich začne v termíne, ktorým sa zabezpečí ich dokončenie a uvedenie do prevádzky do roku 2034:

   i) úsek novej vysokorýchlostnej trate Lisabon – Évora vrátane tretieho mosta cez rieku Tajo v Lisabone;

   ii) dvojkoľajová trať na úseku vysokorýchlostnej trate Évora – Caia v závislosti od potvrdenia jej opodstatnenosti;

c) štúdie týkajúce sa vysokorýchlostného úseku medzi mestami Caia a Badajoz objedná záujmová skupina EZHZ AVEP. Začnú sa v druhom polroku 2025 a dokončia sa do konca roku 2027;

d) na základe výsledkov štúdií uvedených v písmene c) Španielsko a Portugalsko do konca roku 2027 prijmú rozhodnutie o:

i) možnosti výstavby vysokorýchlostného úseku medzi mestami Caia a Badajoz a prípadne harmonogram jeho výstavby s uvedením do prevádzky do roku 2034;

ii) možnosti vybudovať medzinárodnú železničnú stanicu.

3. Vzhľadom na celkový cieľ plne integrovať vysokorýchlostné železničné spojenie Lisabon – Madrid do širších vysokorýchlostných sietí Španielska a Francúzska, ktoré sú prevádzkované s európskym štandardným menovitým rozchodom koľaje 1 435 mm, Portugalsko a Španielsko prijmú tieto opatrenia:

a) oba štáty vypracujú koordinovaný plán zavedenia európskeho štandardného menovitého rozchodu koľaje 1 435 mm na vysokorýchlostnej trati medzi Lisabonom a Madridom do konca roku 2027, a to v súlade s článkom 17 nariadenia (EÚ) 2024/1679;

b) koordinovať a dokončiť migráciu rozchodu koľaje medzi Lisabonom a Madridom v súlade s plánom uvedeným v písmene a) a v súlade s nariadením (EÚ) 2024/1679.

4. Všetky opatrenia uvedené v odsekoch 1, 2 a 3 sa zohľadnia v národných investičných plánoch Španielska a Portugalska.

Článok 3

Správa a riadenie

1. Dokončenie opatrení uvedených v článku 2 sa aspoň raz ročne prerokuje medzi zástupcami Portugalska a Španielska v rámci osobitnej pracovnej skupiny zriadenej v súlade s článkom 53 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2024/1679, a to na pozvanie európskeho koordinátora pre Atlantický európsky dopravný koridor.

2. Portugalsko a Španielsko sa prostredníctvom pracovnej skupiny uvedenej v odseku 1 vzájomne informujú o svojich plánoch týkajúcich sa fáz výstavby a uvedenia do prevádzky rôznych úsekov tratí uvedených v článku 2, a to vrátane zavedenia systému ERTMS, pričom spoločne analyzujú ich vplyv na prevádzku služieb železničnej dopravy na danej infraštruktúre.

3. Európsky koordinátor pre Atlantický európsky dopravný koridor môže zvolať stretnutia s najvyššími vládnymi predstaviteľmi oboch strán v prípade akýchkoľvek rizík, ktoré by mohli brániť včasnému dokončeniu ktoréhokoľvek z opatrení uvedených v článku 2 ods. 1, 2 a 3.

Článok 4

Podávanie správ

Portugalsko aj Španielsko predložia Komisii a európskemu koordinátorovi pre Atlantický európsky dopravný koridor správu o ich príslušných opatreniach, a to aspoň raz ročne a pred zasadnutiami uvedenými v článku 3 ods. 1.

V týchto správach sa uvedie pokrok pri vykonávaní opatrení uvedených v článku 2 vrátane pokroku, pokiaľ ide o finančné záväzky prijaté vo vnútroštátnych rozpočtových plánoch, ako aj všetky zaznamenané významné oneskorenia so spresnením príčin a prijatých nápravných opatrení. Na tento účel môžu členské štáty podľa potreby použiť obsah pravidelných správ o stave predkladaných v zmysle dohôd o grante v rámci Nástroja na prepájanie Európy.

Článok 5

Zrušenie

Vykonávacie rozhodnutie C(2018) 2356 sa zrušuje.

Článok 6

Adresáti

Toto rozhodnutie je určené Portugalskej republike a Španielskemu kráľovstvu.

V Bruseli 30. októbra 2025

Za Komisiu
Apostolos TZITZIKOSTAS
člen Komisie